

EXAMENSARBETE

Ser du vad jag ser?

En kunskapsöversikt om bildens betydelse för läsförståelse med hjälp av stöttning.

Stina Andersson och Sara Sörman

Svenska 15hp

Halmstad 2016-08-24

Titel	Ser du vad jag ser? – En kunskapsöversikt om bildens betydelse för läsförståelse med hjälp av stöttning.
Författare	Stina Andersson & Sara Sörman
Sektion	Akademien för lärande, humaniora och samhälle
Handledare	Jonna Johansson, Bo Nurmi
Nyckelord	Bildens betydelse, digitala verktyg, literacy, läsförståelse, samspel
Sammanfattning	Kunskapsöversikten berör bildens betydelse för läsförståelse med hjälp av stöttning och samspel. Artiklar och avhandlingar har sökts genom olika databaser med hjälp av olika sökord. De artiklar som har varit relevanta för att ge svar på kunskapsöversiktens syfte har analyserats och skrivits fram i bakgrunden och framförallt i resultatdelen. Merparten av resultaten visar på bildens betydelse för läsförståelse och att lärarens insats är betydande då det krävs olika strategier för att lära sig att läsa en bild men för en del elever är bilden ett hinder för läsning. Flertalet elever genomför läsningen av bilder på ett självklart vis men för andra krävs det ett regelbundet arbetssätt och stöttning för att öka läsförståelsen. I dagens högteknologiska samhälle är begreppet literacy ständigt aktuellt då symboler med eller utan text finns i omgivningen. Vidare forskning kan utföras genom en etnografisk studie där bildens betydelse för läsförståelse undersöks. Med en önskan och ett hopp om en vidare aktionsforskning där bilden införlivas och den auditiva delen lyfts fram. Sammanfattningsvis är bildens betydelse i samspel med stöttning och digitala verktyg av stor vikt för att möjliggöra inkludering då vi alla är, lär och utvecklas olika.

Innehållsförteckning

1. Förord.....	1
2. Inledning.....	2
2. Syfte.....	3
3. Bakgrund.....	3
3.1 Literacy.....	3
3.2 Stöttning och samspel	4
3.3 Digitala verktyg	6
3.4 Läs- och skrivinläring ur ett internationellt perspektiv	7
4. Metod	7
4.1 Datainsamling.....	8
4.2 Databearbetning	9
5. Resultat	9
5.1 Literacy.....	9
5.2 Stöttning och samspel	11
5.3 Digitala verktyg	13
6. Diskussion	14
6.1 Metoddiskussion.....	14
6.2 Resultatdiskussion.....	14
7. Konklusion	18
8. Referenslista.....	19
9. Bilagor	22
9.1 Bilaga A1	22
9.2 Bilaga A2.....	22
9.3 Bilaga A3	23
9.4 Bilaga A4	23

9.5 Bilaga B1	24
9.6 Bilaga B2	24
9.7 Bilaga B3	25
9.8 Bilaga B4	25
9.9 Bilaga B5	26
9.10 Bilaga B6.....	26
9.11 Bilaga B7.....	27
9.12 Bilaga B8.....	27
9.13 Bilaga B9.....	28
9.14 Bilaga B10.....	28
9.15 Bilaga B11.....	29
9.16 Bilaga B12.....	29

1. Förord

Efter veckor av idogt slit ser arbetet med kunskapsöversikten om bildens betydelse för läsförståelse att närma sig sitt slut. Vi har tagit många steg fram men minst lika många tillbaka, nu har stegen färdats åt rätt håll och vi tar en välförtjänad ledighet. Vi tackar varandra för gott samarbete med många fikastunder och åtskilliga antal koppar med kaffe. Vi har slitit oss gråhåriga och naglarna har blivit korta men nu är vi så nöjda vi kan vara. Tack till våra familjer för allt stöd vi fått vid våra sammanbrott och bristen av uppmärksamhet till Er ska nu gottgöras. Tack till Saras barn Vilde, Livia och Vilja-Li som har varit till stor hjälp på grund av glädje, kärlek och flätande av hår för att lugna våra nerver.

2. Inledning

”En bild säger mer än tusen ord”, en känd fras som stämmer väl överens med utgångspunkten för denna kunskapsöversikt som syftar till att undersöka bildens betydelse vid läsförståelse.

Baker (2015:2) använder sig av den kända frasen där hon hävdar att en bild kan möjliggöra en förståelse av något större. Hon jämför en bild på en pelikan dränkt i olja med en artikel som belyser oljans förstörelse. Hon menar att bilden då väcker större känslor på kortare tid än vad artikeln gör. Fast (2015:33) påpekar att när vuxna har inställningen till att bilderböcker riktar sig till yngre barn, riskerar de böckerna att väljas bort vid högläsning. Dock kan intresset för bilder i böcker finnas kvar längre upp i åldrarna. Hon hävdar även att bildernas betydelse för grunden i barns läs- och skrivutveckling är av lika stor vikt som den skrivna texten.

Skolverket (2013:6,12) beskriver att läsförståelse är en del av proven som PISA utvecklat och som genomförs i skolan. Den internationella undersökningen belyser elevers förmåga att förstå och reflektera över texter för att vidare utveckla kunskap för att vara en fungerande individ i samhället. Resultaten i PISA visar att elever i Sverige brister i sin förmåga att förstå och använda text. Fast (2008:48) beskriver att forskare inom *New Literacy Studies*, *NLS*, menar att i dagens teknologiska samhälle krävs det att bilder och andra symboliska system inkluderas i undervisningen.

Fast (2015:28–29,31) framhåller att barn möter många symboler innan de kan läsa och skriva. De är omgivna av symboler och bilder med olika former och färger. Symbolerna kan finnas på till exempel reklamskyltar och kläder och varje symbol har ett budskap som påverkar barnens vardag. Hon menar att vikten av att lära sig läsa symboler är stor då det är en grund för den fortsatta läs- och skrivutvecklingen. En gest används som symbol att kommunicera med och påverkas av tid, plats och kultur. Nuförtiden använder barn sig av emojis som är symboler som används vid digital kommunikation och leder till att de på ett kort och koncist sätt kan skriva långa berättelser.

Sammanfattningsvis vill arbetet med kunskapsöversikten undersöka och belysa bildens betydelse då den har en för liten roll i elevers läs- och skrivinlärning. Eftersom vi alla är och lär olika ska bildens påverkan både positivt och negativt belysas. Vi väljer att undersöka begreppet *literacy* som här definieras som en aktivitet där text, bild och skriftspråket samspelar men framförallt där bildens roll ligger i fokus.

2. Syfte

Studiens syfte är att undersöka vilken betydelse användandet av bilder har för läsförståelse genom olika modaliteter. Frågeställningarna är:

- *Vilka för- respektive nackdelar finns det vid användning av bild och text tillsammans för läsförståelse?*
- *Hur ska undervisningen utformas för att främja utveckling av läsförståelse i samspel med bild och/eller digitala verktyg?*

3. Bakgrund

Kunskapsöversikten inriktas på begreppet *literacy* med fokus på bildens betydelse för främjandet av läsförståelse. Nedan beskrivs begreppet *literacy*, vida känt inom pedagogikens värld. *Literacy* kan ses ur många vinklar där det gemensamma syftet är att med olika fokus och tillvägagångssätt tillvarata elevernas bakgrund, intresse och omgivning.

3.1 Literacy

Säljö (2010:208) menar att *literacy* är variationsrika och komplexa skriftspråkliga aktiviteter och mer än en teknisk förmåga att avkoda ord. Han hävdar att man bör ställa sig kritiskt till det man läser men ändå ha en förståelse. På liknande sätt väljer Fast (2007:34) att delvis nämna *literacy* som skriftspråkliga aktiviteter, men i hennes avhandling använder hon sig också av begreppet textorienterad aktivitet. Å andra sidan pekar Barton (2007:3,34–35) på att *literacy* inte enbart är textorienterade aktiviteter, när radion spelar upp nyheter och morgontidningen läses har människan redan tagit del av olika *literacy*-delar. Han påpekar att *literacy*-delarna ser olika ut beroende på socioekonomisk status och att det är en social aktivitet som grundas på ett system av symboler för kommunikation med andra. Det är även ett sätt att tänka, värderingar som styr handlandet och en social historia av det förflutna. Fast (2007:33) pekar på att det engelska begreppet *literacy* har varit otillräckligt för många forskare genom åren. Josephson (2006, refererad i Fast, 2007:33) skriver att frågor om eventuell översättning har ställts till språkrådet vid flera tillfällen utan resultat. Han påpekar även att ordet *literacy* sakta men säkert har tagit sig in i tidskrifter och forskare har analyserat begreppet i över tjugo år. I den här kunskapsöversikten används begreppet *literacy* då det är det vanligast förekommande sättet att tala om det inom aktuell forskning.

Barton (2007:113) pekar på att skrivande är något som inte endast sker med papper och penna. Även Fast (2008:39) belyser begreppet *literacy* och att det länge handlade om läsande och skrivande men med åren har det utvidgats och den verbala delen har inkorporerats. Nu har de multimodala texterna, vilket innebär texter som innehåller både tryckt text och bilder, även införlivats i begreppet. Debes (1969:27, refererad i Baker, 2015:3) beskriver att begreppet *visual literacy* blev känt 1969 och att det är en viktig del i språkundervisning. Fast (2007:126) förklarar *visual literacy* med bland annat att leksaker representerar en text som inte är skriven. Fast (2008:114) menar att visuell läskunnighet är när man avläser ett spel och har förmågan att se vad innehållet belyser. Hon hävdar att för meningsskapande tar barn som lär sig läsa oftast hjälp av bilderna.

Skolverket (2011:20) framhåller bildens betydelse för att tänka, lära och uppleva omvärlden och sig själva. Bilder med syfte att informera, underhålla och ge estetiska upplevelser finns i samhället. För att kunna uttrycka åsikter och aktivt delta i samhället är kunskaper om bilder betydelsefulla. Undervisningen i bild syftar till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man kan tolka och skapa en bild. Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att kommunicera med bilder för att uttrycka budskap. Beck, McKeown och Kucan (2002, refererad i Baker, 2015:3) menar då att bilder kan användas som ett stöttande verktyg för att ge elever en djupare förståelse. Fast (2008:114) påpekar att i ett sammanhang får symboler, ord och bilder en betydelse och för meningsskapande och förståelse gäller det inte bara att avkoda en tryckt text utan gå djupare in i den. Fast (2011:10) pekar också på bildens betydelse då de kan vara första steget till en skriftspråklig medvetenhet och en av nycklarna till framgång i läsning är att barn kan se detaljer i bilder vilket leder till visuell kännedom.

3.2 Stöttning och samspel

Ali-Kahn (2011:315) anser att bilden betraktas tillfällig då *visual literacy* inte är prioriterad i skolan. Å andra sidan pekar Margolis och Fram (2007, refererad i Ali-Kahn, 2011:315) på att flertalet lärare uppmuntrar eleverna att använda sig av bild och ser det som en intellektuell progression när man går från bild till ord. Burns (2006, refererad i Honeyford och Boyd, 2015:65) menar också att elever måste vara visuellt lärda, alltså vara skickliga på att läsa och skriva för att lyckas och ha förmågan att avkoda och analysera olika delar som kommunicerats via en bild. Skolverket (2011:223–224) pekar på att eleverna ska utveckla strategier för att skriva olika texter och skapande av text där bild och ord samspelar. Människans främsta redskap för kommunikation, tänkande och lärande är språket. Därigenom

utvecklas identiteten, tankar, känslor och förståelse för hur andra tänker och känner. Det är betydelsefullt att ha ett rikt och varierat språk för att vara en del i samhället där människor med skilda bakgrunder möts.

Fast (2008:85) refererar till uttrycket *roots of literacy*. Det innebär att barnet tidigt i livet tittar i böcker, lyssnar till högläsning och ser andra använda sig av skriftspråk och symboler. Det leder till rötterna i barnets literacyträd som utvecklas tidigt och innan formell undervisning. Även Barton (2007:131, 145-146) menar att redan vid födseln blir *literacy* en del av det barnet möter. Han pekar på att barnens första böcker endast innehåller bilder och saknar handling. När de introduceras för sagor innebär det oftast att de vuxna visar bilder som saknar sammanhang med text. Både vuxna och barn kan dra nytta av berättelser då de både kan läsa, prata om berättelsen och utveckla den. Berättelserna kan underlätta för en förståelse av livet. Barnen använder sig av berättelser för att utforska och fantisera.

Selander och Kress (2010:68) visar att användningen av olika tecken inte sker helt slumpmässigt men det betyder inte att man är medveten om symbolernas kulturella innebörd. Även Lankshear och Knobel (2003, refererad i Fast, 2008:41) hävdar att när man använder sig av begreppet *literacy* bör man vara noggrann med att förhålla sig till ett stöttande klimat i klassrummet. Johnson (2013:8–10) hänvisar också till ett stöttande förhållningssätt som ovärderligt i skolans värld. Hon ställer sig frågan hur det går för de barn som inte har en god socioekonomisk bakgrund. Är de dömda att misslyckas?

Fast (2008:41) menar att utvecklandet av *literacy* påverkas av kulturella, religiösa, sociala och ekonomiska sammanhang.

Barton (2007:135) hänvisar till Vygotskijs proximala utvecklingszon som innebär att barn lär sig utanför sin kunskapszon. Proximal utveckling är luckan mellan vad barn kan göra på egen hand och de kunskaper som erhålls genom social stöttning. Med stöttning kan barn åstadkomma mer och det är av stor vikt för lärandet att veta kommande steg i kunskapsutvecklingen. Fast (2015:132–133) skriver att barn lär bäst i samspel med andra och att det därför är av stor vikt att föräldrar och närstående läser och berättar för barnet. Hon hänvisar också till Vygotskijs teori som innebär att lärande ska ta avstamp i det barnet redan har kunskap om. Ifall undervisningen ligger för långt bort från det barnet redan har kunskap om kan det bidra till stress och det är då av stor vikt att samarbetet mellan skola och hem fungerar.

Liberg (2011:151–152) menar att barnet i början av livet lever med sina närmst anhöriga där de möter olika kroppsrörelser och ljud som ger mening. Uttrycksformerna och meningsskapandet utvecklas med åren genom medierna. Med tiden tillkommer böcker, papper, penna och datorer och barnet möter därmed ett större register av uttrycksformer och användning av media. Hon menar att barnets möte med läsande och skrivande sker genom andra människor dels genom att vuxna läser och skriver för egen del och dels tillsammans med barnet i en meningsfull kontext. Liberg anser också att barnet skriver och läser texter som hämtas från dess omvärld, exempelvis barnböcker, filmer och annonser. Lekar och leksaker blir viktiga beståndsdelar i arbetet. Hon pekar på olika sätt att utvecklas i läsandet och skrivandet där bland annat förmågan att dra slutsatser utifrån text och bild framhävs och att läsa och skriva om olika ämnen samt sammanhang

3.3 Digitala verktyg

Säljö (2010:160–161) pekar på tesen om att bilden idag eventuellt kan vara viktigare än skriften på grund av olika medier och informationsteknologier. Han menar att text och bild kompletterar varandra genom att man både talar och skriver om bilder. Dessutom används bilder som redskap för att skapa en större förståelse. Han framhåller televisionens roll jämfört med radions som förströelse vilket visar på tesen om bildens betydelse. Andersson (2011: 41,57) poängterar att flertalet studier visar att arbetet i klassrummet fortfarande bygger på sedvanliga skrivuppgifter exempelvis avkodning av tryckt text där digitala verktyg pressas in i en gammal diskurs. Han menar att för en vidare kommunikativ skicklighet i arbetet med *literacy* bör innehållet, processen, strukturen och kontexten belysas.

Liberg (2011:22–23) hävdar att barnet möter och använder sig av visuella symboler däribland skriftspråket långt mer än förr. Nätbaserade kommunikationsformer konkurrerar med det vardagliga samtalet och språket har förändrats det senaste decenniet. Hon menar att relevanta komponenter för att lära sig läsa och skriva är att behärska olika textvärldar där det inte enbart fokuseras på den skrivna texten utan exempelvis samtal kring bilder och bilderböcker, högläsning och att vidare återberätta det man har läst om. Barnet ska också lära sig att hantera visuella symboler, skriftkoden och även reflektera över sin egen utveckling.

3.4 Läs- och skrivinlärning ur ett internationellt perspektiv

Skolverket (2012:1,6,10) redovisar ett resultat från PIRLS 2011 som undersöker läsförmågan bland elever i fjärde klass. Studiens syfte är att ta fram kunskap om läsutveckling ur ett internationellt perspektiv, den belyser läsförståelsen genom att tolka, förstå och värdera texter. Studien presenterar de länder som är högst placerade i läsförståelse i årskurs fyra. De toppresterande länderna år 2011 var Hong Kong SAR, Ryssland, Finland, Singapore och därefter följde Nordirland, USA, Danmark, Kroatien och Taiwan med höga resultat. Överlag uppnådde studenter i årskurs fyra från många länder i världen höga resultat i läsning, jämfört med år 2001 då tio länder har höjt sina nivåer i läsning fram till år 2011. Sedan 2006 har 13 länder ökat sina resultat och endast Bulgarien, Litauen, Nederländerna och Sverige visade nedgång i läsresultatet det senaste decenniet.

Skolverket (2012:12–14) pekar på vikten av att hemmet stöttar och tidigt lägger en grund för barnets läsutveckling. Studenter uppnådde högre resultat i läsning om deras föräldrar själva var intresserade av egen läsning och engagerade i läsaktiviteter med barnet. Resultaten ökade även när resurser för läsning fanns i hemmet och att barnet deltagit i undervisning redan i förskolan. Studien visar att barn som deltar i förskolans undervisning ges möjlighet att överbrygga brister och kan bryta generationer av fattigdom och lågprestation. Det mest uppseendeväckande var att elva procent som inte deltagit i förskolans undervisning har erhållit ett lägre resultat i läsning. I denna studie har de medverkande föräldrarna fokuserat på läs- och skrivinlärning och flertalet av barnen har deltagit i förskolans undervisning vilket gör att det inte är förvånande att många av dem har kunskaper inom läs- och skrivinlärning. Det höga resultatet i PIRLS 2011 sammankopplades med det faktum att eleverna hade en relativt god socioekonomisk bakgrund, att studien var utförd i deras förstaspråk och att de blev bekanta med läs- och skrivinlärning tidigt. Det visades också att elever som kom från ofördelaktiga hem hade de lägsta resultaten.

4. Metod

Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013:31) beskriver att genom en systematisk litteraturstudie granskas litteratur kritiskt inom ett valt område och därefter sammanställs resultatet. Den systematiska litteraturstudien bygger på data från tidigare empiriska studier. Informationskällan består av litteratur och vetenskapliga tidskriftsartiklar eller andra vetenskapliga rapporter. De menar att antalet studier som ska ingå i en litteraturstudie är av

mindre betydelse och inte regelstyrt. Användning och inkludering av all relevant forskning är att föredra, men av ekonomiska och praktiska skäl är det inte alltid genomförbart. Vi har systematiskt sökt efter vetenskapliga artiklar och relevant litteratur som berör begreppen *literacy*, *visual literacy*, sociokulturellt perspektiv och bildens betydelse för läsförståelse.

Eriksson Barajas et al. (2013:32) redogör för hur stegen i en systematisk litteraturstudie ser ut. Några av de viktiga delarna är problemformulering, planering, sökord, val av litteratur och vidare kritiskt granska, sammanställa den och dra slutsatser.

4.1 Datainsamling

Insamlingen av data inleddes med sökningar i olika databaser såsom Swepub (svensk databas), ERIC (EBSCO HOST), Summon och Google Scholar där vetenskapliga artiklar var i fokus. Eriksson Barajas et al. (2013:75, 78-79, 81) beskriver att ERIC är en databas som bland annat inriktar sig på pedagogik. De pekar på vikten av att tänka på formuleringen av frågor vid sökning i databaser. Sökorden kombineras bäst med hjälp av de *booleska operatorerna* ”AND”, ”OR” och ”NOT” då de på olika sätt begränsar eller utvidgar sökningen. Operatoren ”AND” används för att finna referenser som innehåller både A och B, exempelvis *visual text AND visual knowledge*. Kombinationen begränsar en sökning vilket ger ett snävare resultat, i detta fall gav sökningen sex stycken träffar i sökbasen ERIC (EBSCO HOST). Alla tidskriftsartiklar som granskades var ”peerreviewed” och referee-granskade. Artiklarnas ”abstract” var intresseväckande och relevanta för studien vilket avgjorde valet av dem.

Operatoren ”OR” riktar sig till referenser som består av A eller B. Det utvidgar sökningen och ger ett vidare resultat. Operatoren ”NOT” finner referenser innehållande A men inte B vilket begränsar sökningen. Den sistnämnda operatoren används sparsamt och i kunskapsöversikten har den inte använts alls. Genom att trunkera ett sökord, alltså att markera med en asterisk i början eller i slutet av ordet, täcker det in flertalet varianter av ett begrepp, dock är det något som inte använts i artikelsökningarna.

Sökorden i olika kombinationer som användes och som gav ett relevant resultat var: *literacy*, *visual literacy*, *visual teaching*, *visual text*, *visual knowledge*, *visual communication*, *teaching*, *bildens betydelse*, *read*, *reading comprehension*, *verbal*, *visual*, *läsförståelse*, *sociocultural*

perspective, mathematic, picture books, läs- och skrivutveckling, words versus pictures, multimedia literacy, bild, picture, text, relationship, learning, visual, verbal.

Både för att avgränsa och vidga sökningarna kombinerades flera olika sökord. Efterhand blev det en snöbollseffekt då nya sökord uppkom i artiklar som granskades.

4.2 Databearbetning

När sökningarna i de olika databaserna nått ett visst antal träffar inleddes arbetet genom att läsa artiklarnas och avhandlingarnas abstract för att få en uppfattning om vad de handlade om. Var ”abstracten” intresseväckande valdes vidare läsning för att se om den berörde frågeställningen och syftet. Artiklarna och avhandlingarna lästes flera gånger för att säkerställa att de diskuterade relevanta delar. Flertalet sökningar utfördes i de olika databaserna för ett så precist urval som möjligt för att besvara både syfte och frågeställningar. Då ämnesvalet till en början var väldigt avgränsat blev resultatet tunt vilket ledde till en bredare sökning för ett större urval. Sökningarna som utförts har fokuserat på visual *literacy* genom ett sociokulturellt perspektiv där stöttning har varit i fokus. Artiklarna och avhandlingarna har analyserats var för sig och därefter har likheter, skillnader, för- och nackdelar undersökts.

5. Resultat

Under den här rubriken presenteras resultatet ur tidskriftsartiklarna och avhandlingarna som valts ut. Resultatdelen har kategoriserats utifrån frågeställningarna som berör bildens betydelse för läsförståelse genom olika modaliteter. I flertalet av studierna har resultatet visat bildens betydelse för läsförståelse där vikten av ett sociokulturellt klimat har påtalats. Det pekar på lärarens roll för ökad förståelse av bilder och instruktioner. De olika resultaten har ställts mot och med varandra för att klargöra för- och nackdelar.

5.1 Literacy

Wennås Brante (2013:1,3) redovisar en studie där tre ungdomar med dyslexi undersökts i läsning genom olika modaliteter och läsförståelse av texter på olika nivåer. Hon har genomfört intervjuer och behandlat analyser rörande ögonrörelser vid läsning och läsförståelse. Den har använts för att uppmärksamma olikheter mellan faktisk och förmodad läsning av texter där bilden är integrerad. Resultatet visar att när bilder betraktas slumpmässigt kan det leda till att informationen försvåras. Det redovisas också att när eleven

har problem med avkodning försämras deras bearbetning av en text. Hon påpekar att instruktioner av bildbearbetning är av vikt för den observerade gruppen. Greffäck (2009:126, 132, 135) redovisar också en studie där hon pekar på att bildens betydelse vid läsning är stor på grund av att ögat drar sig till bilden innan texten läses. Studien riktar sig till barns läsförståelse och läsvanor i skolår två på en mindre skola där hon fokuserat på bildernas betydelse för barns läsförståelse och vad barn själva anser om bilder vid läsning. Hon presenterar ett resultat där fem elever av åtta hade lättare att återberätta berättelsen med enbart bild. Två av eleverna hade lättare för text och bild tillsammans och endast en elev hade lättare för att komma ihåg enbart text. Det kan leda till att somliga elevers läsning blir hindrad när de gissar sig till vad som sker i texten. Bilden kan behövas för en del elever för att stärka texten och knyta an till fler sinnen. Greffäck pekar på att eleverna anser att de klarar sig utan bilder men att de använder bilderna omedvetet för att skapa sig en djupare förståelse.

Fetherston (2008:17,29–30) har utgått från Foucaults ramverk där han studerat och analyserat bild i kombination med text och/eller ljud. Han vill utveckla en förståelse för bilder i undervisningen och hur de kan bidra till meningsfullhet vilket är en viktig del till förändring av den visuella klassrumskulturen. Fetherston menar att när lärare eller elever använder bilder i en lärsituation bidrar de till ett meningsskapande. I den visuella klassrumskulturen är deltagarna ofta engagerade i att söka efter mening som uppkommer genom att producera och läsa bilder. Men å andra sidan menar han att bilderna som används i klassrummet är värdefulla men beroende av hur de läses. Läsandet av en bild kan vara mytskapande då den ger olika associationer som ändras genom vidare läsning och kan vara oönskade.

Björklund (2008: 20, 215, 137, 158, 177, 261) redovisar en etnografisk och abduktiv studie som undersöker vilka redskap barn använder sig av för att erövra *literacy* redan i förskolan. Drivkraften är att få kunskap om hur erövrandet genom handling och kommunikation uttrycks med andra. Hon tolkar genom barnens läsande och berättande att bilder skapar mening. Hon redogör för olika handlingar kring läsandet som barnen utför och barns teckenskapande visar att skrivandet hör ihop med läsandet. Barnen visar att de läser genom det verbala och det kroppsliga språket. När de samlas kring böcker som innehåller bilder och tecken synliggörs en kollektiv läsning. Analyserna pekar på att de använder boken på många sätt och att förhållandet till den förefaller vara speciellt då de både läser den och kommunicerar med andra. I flertalet *literacy-händelser* skildrar analyserna interaktion mellan barnen. Barnen talar med varandra och det framgår tydligt att barnen gärna sitter bredvid varandra och antingen

bläddrar i en egen bok eller tittar i kompisens bok. Studien visar att små barn har ett intresse att delta i *literacy-moment* under tidig barndom, denna kännedom kan bidra till att lärare får mer insikt om hur de kan stötta barn i olika *literacy-moment* som uppstår varje dag.

Fetherston (2008: 29-30) hävdar likt Björklund (2008) att läsandet är en kollektiv handling där enskilda tankar är av vikt. Däremot poängterar Fetherston olika nivåer av hur man specifikt läser bilden där den första nivån undersöker förhållandet mellan text, symboler och bildens olika beståndsdelar och hur den läses. I den andra nivån identifieras de sociala strukturerna som kan kopplas till bilden och han reflekterar över huruvida speciella kunskaper kan valideras genom bildskapandet.

Elia, van den Heuvel-Panhuizen och Georgiou (2010:277, 280, 289) syftar med sin studie att ta reda på bilderbäckers betydelse för ökad förståelse. De fokuserar på att bilderböcker är skrivna med syfte att lära ut matematik till femåriga barn. De riktar sitt intresse till hur en bild fungerar i läroböckerna genom att analysera barnens uttalande. Deltagarna i studien var fyra barn på fyra och ett halvt år i en förskola på Cypern, de gick i samma klass och hade tagit del av matematikundervisning. Bilderböcker användes dagligen och barnen hade tillgång till ett hörn med böcker som kunde användas fritt. Överlag har bilderboken ”*Six little monkeys in the jungle*” förmågan att väcka barnens matematiska tänkande. Resultatet framhäver dock att bilderböcker har skrivits för didaktiskt syfte men utan en lärare som ställer frågor är böckerna oftast inte lika framgångsrika. Sammanfattningsvis menar Elia et al. att det är av stor vikt för lärare att följa vissa riktlinjer för att använda bilderböcker i undervisningen.

5.2 Stöttning och samspel

Martinez och Harmon (2012:331, 338) har analyserat tidigare forskning som pekar på utvecklingen av *literacy* genom bilderböcker för både unga och äldre läsare. Likt Elia et al. (2010) påpekar Martinez och Harmon det komplexa i förhållandet mellan bild och text vilket gör att läsaren kan konstruera mening genom bildens och textens information vilket kan bidra till att världen av *literacy* växer. Seglem och Wittes (2009:216) artikel undersöker och ger förslag på aktiviteter som ökar eleverns *literacy* där medvetenhet kring bilderbäckers visuella information är av vikt då det generellt ökar elevernas *literacy-förmågor*. De hävdar att det är av stor vikt att lära elever kritiskt läsa alla texter. Numera är dock inte förmågan att läsa och skriva från vänster till höger det enda sättet att kommunicera, tvärtom är världen full av visuella symboler. De menar att för vissa elever är användandet av bilder en effektiv lärsituation men kan för andra vara en stor utmaning.

Jonsson (2006:14–15, 281-283) har genomfört en deduktiv studie där hon undersökt tidigare forskning angående bildens betydelse i läs- och skrivundervisning, huruvida den ingår i diskursen och om lärarens kunskap om bilder bidrar till pedagogiska insikter. Hon beskriver i resultatet att bilder behandlas som en temporär och komplementär funktion i skrivprocessen. Kommunikation genom bild ses som en naturlig del av skrivandet och studierna visar att lärarna ser bilden som ett viktigt medium. Men parallellt har lärarna i avhandlingarna knapphändiga kunskaper om bildens funktion inom läs- och skrivundervisning. Barn förväntas att hantera bilder genom att läsa, tolka och förstå dem. Bildens språkliga funktion är dels att illustrera den skrivna texten men också att skapa ett lekfullt inslag. Likt Wennås Brante (2013) och Grefbäck (2009) anser Jonsson att bilden kan tolkas som antingen en resurs eller å andra sidan som en besvärande faktor. Om det inte finns ett uppenbart samband mellan läsförståelse och avkodning så kan bilden skapa bekymmer då den förvillar barnet från att effektivt avkoda texten.

Prior, Willson och Martinez (2012:197, 195, 202, 203) har observerat en klass i årskurs två i Texas, där de ville få insikt om vilken visuell information barn använder sig av för att förstå bilderböcker. I artikeln utforskar de vilken bildlig information som unga barn använder sig av för att få insikt om innehållet i fiktiva bilderböcker och hur lärare kan hjälpa eleverna att utnyttja mer av informationen. Lärarna i studien visade tre olika berättelser för barnen där de valde tre illustrationer att samtala om med dem. Intervjun visar exempel på barn som använder sig av visuell information för att bättre förstå innehållet i berättelserna. Dock upptäckte de att det fanns barn som inte hade förmågan att se visuella ledtrådar i bilderna. Det innebär att lärare har ett viktigt jobb framför sig för att främja barnens visuella *literacy*. Författarna upptäckte även att barnen inte verkar vara medvetna om vikten av bilderböckernas visuella information.

Woolley (2010: 119–120) diskuterar och utgår från tidigare studier som behandlar barn med goda avkodningsförmågor men problem med läsförståelse. Förmågan att koordinera begränsade resurser är av vikt för att underlätta läsförståelsen och visuella och verbala metoder kan överbrygga brister genom att effektivt utnyttja arbetsminnet. Slutsatsen är att läsförståelse underlättas när verbala och visuella strategier utnyttjas parallellt och det är viktigt att rutinmässigt använda sig av olika strategier. Förmågan att använda sig av olika lässtrategier ökar genom reflektion. Likt ovanstående hävdar Martinez och Harmon

(2012:331,338) vikten av att lära sig lässtrategier för att läsa bilder i böcker. Först och främst behöver lärare bilda sig en egen uppfattning om relationen mellan bilden och texten i bilderböcker, därefter ska läraren vara beredd på att stötta eleverna till att noggrant läsa bilder i böcker. Lärarens förhållningssätt till bild och text leder till att användandet av bilderböcker underlättar undervisningen.

5.3 Digitala verktyg

Erixon (2010:15,18,23,21) har genom semistrukturerade intervjuer och etnografiska observationer i en skola i Sverige undersökt lärandeaktiviteter i skolan när text ersätts av elektronik och bilder. Lärare har upptäckt att elever har problem med att utnyttja skriven text. Läraren Mark berättar att han istället för läroböcker tillverkat ett kompendium med bilder som det kan föras en gemensam diskussion om. Han låter eleverna vara med och bestämma över innehållet av lektionerna men hävdar ändå att det är han som bestämmer i slutändan. Risken för att eleverna kontrolleras minskas genom användning av elevernas egna bilder. När elevers intresse integreras i lärandet kan innehållet förändras. Samtidigt kan lärare tappa kontrollen vilket kan leda till att skolans status blir lägre. Elektroniska verktyg kan utveckla lärandet för att förbättra undervisningens kvalitet vilket skolpolitiker länge haft förväntningar om. Slutligen ser relationen mellan lärare och elever ut att förändras genom att den sedvanliga undervisningen förminskas genom elektronikens inflytande.

Schmidt (2013: 42–43, 261, 258–259) presenterar en undersökning där nio barn i årskurs tre-fem studeras. Studiens syfte var att kartlägga och belysa texter som barn använder i vardagen och de textorienterade aktiviteter som är omkring barnen. En annan del av syftet var att undersöka de möjligheter som de textorienterade aktiviteterna ger i relation till barnens identitets- och meningsskapande. Schmidt belyser problemet med att vecka för vecka erbjuda rutinartade skrivuppgifter då risken finns att meningsskapande och identitetsskapande går om intet. Resultatet visar att när eleverna arbetar med avkodning av skrift kan det leda till att den genuina glädjen och intresset som visats när eleverna utforskat texter med hjälp av digitala verktyg och populärkulturella texter försvinner. Möjligheterna till meningsskapande ökar i samspel. Resultatet i Schmidts undersökning visar bland annat att textens påverkan bidrar till att barn vill fortsätta att utveckla sin läsning och vidare identitetsskapande. Det pekar dessutom på vikten av att använda sig av kommunikativa undervisningsmetoder. Individuell stöttning är av stor vikt vilket kan leda till utveckling och lärande. Digitala och multimodala

texter har en stark dragningskraft för de flesta elever och kan leda till högre meningsskapande. En djupare förståelse av texter är viktigt för att möjliggöra en förståelse.

6. Diskussion

Nedan följer en diskussion kring metod och resultat av genomförandet av kunskapsöversikten.

6.1 Metoddiskussion

Tidigt beslutades att arbetet skulle fokusera på och undersöka begreppet *literacy*. Då *literacy* är ett tämligen stort och vidgat begrepp avgränsades studien och fokuserades på att undersöka bildens betydelse för läsförståelse. En kunskapsöversikt har genomförts där artiklar och avhandlingar har sökts genom olika databaser. I bakgrunden har kurslitteratur och artiklar med relevant koppling till studiens syfte- och frågeställningar använts. En artikelöversikt har gjorts för att dokumentera sökningarna. En brist i detta är att endast de sökningar som gav ett relevant resultat dokumenterats, övriga träffar som var oväsentliga för studien har omedvetet inte dokumenterats på grund av oerfarenhet av att genomföra en kunskapsöversikt.

En utmaning med kunskapsöversikten har varit att de flesta artiklarna har varit skrivna på engelska vilket medför risk för missuppfattning och förvirring. I flertalet artiklar har referenshanteringen bestått av sekundärkällor vilket har lett till att det har lagts mycket tid på att hitta den primära källan för att validera resultaten. Artiklarna har bestått av olika studier exempelvis etnografiska undersökningar, analyser av andra kunskapsöversikter, intervjuer och observationer.

6.2 Resultatdiskussion

I följande avsnitt diskuteras syftet, frågeställningarna och resultatet. Syftet är att undersöka vilken betydelse användandet av bilder har för läsförståelse. Frågeställningarna behandlar vilka för- respektive nackdelar det finns vid användning av bild och text genom olika modaliteter för läsförståelse.

Wennås (2013:1) redovisar att problem med avkodning försämrar bearbetandet av en text och att bildbearbetning kräver instruktioner för att kunna läsas. Likt Wennås poängterar Fetherston (2008:29–30) att bilder är värdefulla men beroende av hur de läses. Han vill utveckla en förståelse för bilder i klassrummet och hur de kan bidra till meningsfullhet. I

bakgrunden nämns Säljö (2010:28) som påpekar att *literacy* är mer än bara avkodning av ord då det även är variationsrika och komplexa skriftspråkliga aktiviteter. Han menar att man bör kritiskt granska och ha en förståelse. Barton (2007:3,34–35) nämner att *literacy* inte enbart är textorienterade aktiviteter utan menar att det ständigt finns i omgivningen. Björklund (2008:137, 158) beskriver att flertalet *literacy-händelser* skildrar interaktionen mellan barnen i den etnografiska studien där de använder boken såväl som en ensamhandling som en kollektiv handling. Fast (2007:126) förklarar begreppet *visual literacy* med att en leksak representerar en text som inte är skriven.

Som tidigare nämnt menar Liberg (2011:151) att barnet i början av livet lever nära sina anhöriga där de möter olika kropps rörelser och ljud som med tiden utvecklas. Barnets initiala möte med läsande och skrivande sker genom andra människor. Det är något som Fast (2015:132–133) också pekar på då hon hänvisar till Vygotskijs teori att barn lär i samspel med andra och att föräldrars och närståendes roll är stor. Johnson (2013:8–10) funderar med tanke på ovanstående över huruvida föräldrarnas bakgrund påverkar barnens skolgång positivt eller negativt. Även Barton (2007:135) hänvisar till Vygotskijs proximala utvecklingszon och förklarar att det är luckan mellan det barnet kan och det som kan erhållas genom stöttning.

I flertalet av resultaten påvisas det att bildens betydelse inte har hög prioritet i skolans värld. Exempelvis menar Jonsson (2006:14–15) att bilden behandlas som temporär i skrivprocessen och ses som ett komplement till texten. Hon anser att bilden kan skapa bekymmer med avkodning om inte ett samband mellan den och läsförståelse finns. Men hon hävdar att kommunikation genom bild ses som en naturlig del av skrivandet och att lärarna anser bilden som ett viktigt medium men lärarna saknar kunskaper om bildens funktion inom läs- och skrivundervisning. Ali-Kahn (2011:315) hävdar också att bilden behandlas temporärt då den i skolan inte är prioriterad. Även Seglem och Witte (2009:216) pekar på vikten av att lära elever läsa alla texter med eller utan bild då dagens samhälle är fullt av visuella symboler. Likt Seglem och Witte hävdar Martinez och Harmon (2012:331, 338) att för läsande av bilder i böcker krävs det olika strategier och att lärarens stöttning till eleverna är av vikt. Woolley (2010:119–120) menar att visuella och verbala undervisningsmetoder leder till att arbetsminnet kan utnyttjas mer effektivt.

Grefbäck (2009:126,132–135) påpekar också bildens betydelse då det för en del elever behövs för att anknyta till fler sinnen och stärka texten vilket Beck McKeown och Kucan (2002, refererad i Baker, 2015:3) framhåller då bilden kan användas som ett stöttande verktyg för ökad förståelse. Även Fast (2008:114) pekar på att bilden i samspel med text ökar förståelsen och meningsskapandet. Prior, Willson och Martinez (2012:197, 195, 202, 203) utforskar jämväl informationen i bilden som barn använder sig av för att läsa bilderböcker och de framhåller även lärarens roll i arbetet med att främja barnens visuella *literacy*. Bilderböckers betydelse för ökad förståelse inriktar Elia van den Heuvel-Panhuizen och Georgiou (2010:277, 280, 289) sin studie på. Författarna belyser likt ovanstående lärarens roll för framgångsrik läsning. Sammanfattningsvis berör de båda ovanstående styckena att instruktioner och stöttning av lärare i undervisningen är av vikt för ökad läsförståelse. Bildens betydelse är stor för många elever då läsförståelsen kan utvecklas med hjälp av bilder i samspel med text.

Schmidt (2013: 261) belyser risken för att meningsskapandet och identitetsskapandet går om intet om elever erbjuds rutinartade skrivuppgifter vecka för vecka. Resultatet visar att glädjen och intresset som eleverna visat när de arbetat med digitala verktyg försvinner vid arbete med endast avkodning av text som saknar ett sammanhang. Hon pekar på att individuell stöttning är av stor vikt för utveckling och lärande. Digitala och multimodala texter har en stark dragningskraft för de flesta elever vilket kan leda till högre meningsskapande än de läromedel och skönlitterära texter som erbjuds av skolan. Erixon (2010:21, 23) menar att elektroniska verktyg kan utveckla lärandet för att förbättra kvaliteten i undervisningen. Han menar likt Schmidt (2013) att om elevers intresse integreras kan undervisningens innehåll förändras och förbättras. Andersson (2011:41, 57) hävdar att digitala verktyg pressas in i den traditionella undervisningen istället för att utveckla och utnyttja fördelarna. Även Säljö (2010:160–161) lyfter olika mediers roll som förströelse för att då framhålla bildens betydelse i samhället då den kan vara mer betydelsefull än skriften. Sammantaget pekar författarna på hur de multimodala verktygen kan förbättra resultaten i undervisningen då det kan leda till högre meningsskapande för eleverna.

Frågeställningarna vi arbetat utifrån lyder som följande:

- *Vilka för- respektive nackdelar finns det vid användning av bild och text tillsammans för läsförståelse?*

- *Hur ska undervisningen utformas för att främja utveckling av läsförståelse i samspel med bild och/eller digitala verktyg?*

Sammanfattningsvis framhävs bildens betydelse som omfattande. Fördelarna som har upptäckts genom kunskapsöversikten visar att användning av bild och text tillsammans möjliggör ett mer effektivt användande av arbetsminnet. Även lärsituationen blir mer effektiv med hjälp av bilder. Nackdelarna som uppkommit med användning av bild och text är att bilderna kan läsas fel och därmed leda till missförstånd som kan leda till en extra utmaning. Hur undervisningen ska utformas framgår inte tydligt men viktiga delar är att läraren aktivt stöttar eleverna och att eleverna ges strategier för läsning av bilder. Digitala verktyg kan vara till fördel för undervisningen då det kan leda till en högre grad av meningsskapande och möjliggöra inkludering i klassrummet. Det är av stor vikt att medvetandegöra hur man läser bilderna för att den visuella informationen ska framgå. Bilderböcker har skrivits för didaktiskt syfte men utan en lärare som ställer frågor är böckerna oftast inte lika framgångsrika. Det är därför viktigt att lärare besitter kunskaper om hur bilderböcker ska användas i undervisningen för en ökad förståelse. En slutsats kan dras utifrån resultaten och det är att samspelet mellan bild, text, digitala verktyg och stöttning kan leda till bättre resultat inom läsförståelse. Resultatet är dock inte generaliserbart då svaren har varit otydliga och vissa av dem motsägelsefulla. Vi hävdar dock att bildens betydelse genom olika modaliteter ger högre resultat vid läsförståelse och att stöttning är betydelsefullt.

7. Konklusion

Denna kunskapsöversikt visar att med rätt stöttning av erfarna lärare, som är villiga att tillvarata elevernas intresse och bakgrund, kan användning av bilder och digitala verktyg leda till meningskapande och ökad läsförståelse. Kunskapsöversikten som utförts anses vara relevant i dagens högteknologiska samhälle där visuella symboler är betydelsefulla och möjliggör inkludering i samspel med text. En intressant fråga är vad de framgångsrika lärarna gör i undervisningen och vilka verktyg de använder sig av för att öka läsförståelsen. Hur bör man göra för att alla lärare ska kunna använda sig av verktygen på ett framgångsrikt vis? Vidare forskning kan utföras genom en etnografisk studie där bildens betydelse för läsförståelse undersöks. Med en önskan och ett hopp om en vidare aktionsforskning där bilden införlivas och den auditiva delen lyfts fram. Sammanfattningsvis är bildens betydelse i samspel med stöttning och digitala verktyg av stor vikt för att möjliggöra inkludering då vi alla är, lär och utvecklas olika.

8. Referenslista

Ali-Khan, C. (2011). Seeing what we mean: visual knowledge and critical epistemology. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, Vol. 24, No. 3 p303-322.

Andersson, P. (2011). New Literacies i klassrummet. Vägar till en alternativ läs- och skrivpedagogik. *KAPET. Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*, 7 (1). 41-64.

Baker, L. (2015). How Many Words Is a Picture Worth? Integrating Visual Literacy in Language Learning with Photographs. *English Teaching Forum*, v53 n4 p2-13.

Barton, D. (2007). *Literacy: an introduction to the ecology of written language*. (2. ed.) Malden, MA: Blackwell.

*Björklund, E. (2008). *Att erövra litteracitet. Små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Göteborgs Universitet.

*Elia, I, van den Heuvel-Panhuizen, M. & Georgiu, A. (2010). The role of pictures in picture books on children´s cognitive engagement with mathematics. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol.18.No.3.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. (1. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.

*Erixon, P-O. (2010). From Texts to Pictures in Teaching Civics. Participant Observation in Mark´s classroom. *Journal of Social Science Education*. Vol. 9, No.3.

Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva [Elektronisk resurs]: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2007. Uppsala. Hämtad: 160315

Fast, C. (2008). *Literacy: i familj, förskola och skola*. (1. uppl). Lund: Studentlitteratur.

Fast, C. (2011). *Att läsa och skriva i förskolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Fast, C. (2015). *Läslust i hemmet: så stödjer du ditt barns skriv- och läsutveckling*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.

*Fetherston, T. (2008). Visual culture in the classroom. *Australian Journal of Teacher Education*, Vol. 33, No. 3.

*Grefbäck, A. (2009). Bildens betydelse vid läsning – En studie av barns läsförståelse och läsvanor i skolår 2. *KAPET. Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*, årgång 5, nr1.

Honeyford, A. M. & Boyd, K. (2015). Learning Through Play: Portraits, Photoshop and Visual Literacy Practices. *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 59(1) July/August 2015

*Jonsson, C. (2006). *Läsningens och skrivandets bilder - En analys av villkor och möjligheter för barns läs- och skrivutveckling*. Umeå Universitet.

Johnson, L.L. (2013). Language, Literacy and Culture: Aha! Moments in Personal and Sociopolitical Understanding. *Journal of Language & Literacy Education*, Vol.9.No.1.

Liberg, C. (2011). *Hur barn lär sig läsa och skriva*. (2., [utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Martinez, M. & Harmon, J.M. (2012). Picture/Text Relationships: An Investigation of Literary Elements in Picturebooks. *Literacy Research and Instruction*, 51: 323-343.

*Prior, L.A, Wilson, A, Martinez, M. (2012) Visual Literacy as a Pathway to Character Understanding. *The Reading Teacher* Vol. 66, No.3.

*Schmidt, C. (2013). *Att bli en sån som läser*. Örebro Universitet.

*Seglem, R. & Witte, S. (2009). You Gotta See It To Believe It: Teaching Visual Literacy in the English Classroom. *Journal of Adolescent & Adult Literacy* Vol. 53, No.3.

Selander, S. & Kress, G.R. (2010). *Design för lärande: ett multimodalt perspektiv*. Stockholm: Norstedt.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2012). PIRLS 2011. *Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Stockholm, Fritzes.

Skolverket (2013). *PISA 2012: 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap: resultaten i konzentrat*. Stockholm: Skolverket.

Säljö, R. (2010). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. (2. uppl.) Stockholm: Norstedt.

* Wennås Brante, E. (2013). Att orientera sig i text och bild. Skillnader mellan förmodad och faktisk läsning för läsare med dyslexi. *Acta Didactica Norge - tidsskrift for fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid i Norge. - 1504-9922. ; 7:1*

*Woolley, G. (2010). Developing reading comprehension: combining visual and verbal cognitive processes. *Australian Journal of language and literacy, Vol. 33, No. 2*.

9. Bilagor

Här nedan presenteras kunskapsöversiktens sökhistorik och artikelöversikt.

9.1 Bilaga A1

Datum	Databas	Sökord/Avgränsningar	Antal träffar	Urval 1	Urval 2
2016-04-05	Swepub	Literacy Inkludera: Doktorsavhandling	165	3	2
2016-05-12	EBSCO	Picture books AND mathematic Inkludera: Peer-reviewed Tidsskriftsartikel	43	2	1
2016-04-06	Swepub	Visual Literacy Inkludera: Refereegranskad Tidskriftsartikel	14	4	1

9.2 Bilaga A2

Datum	Databas	Sökord/Avgränsningar	Antal träffar	Urval 1	Urval 2
2016-05-02	EBSCO	Visual literacy AND read Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel	46	1	1
2016-04-12	Swepub	Bildens betydelse Inkludera: Refereegranskad Tidsskriftsartikel	1	1	1
2016-05-12	EBSCO	Words versus pictures AND visual communication AND multimedia literacy Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel	781	4	-

9.3 Bilaga A3

Datum	Databas	Sökord/Avgränsningar	Antal träffar	Urval 1	Urval 2
2016-04-12	Google Scholar	Läs- och skrivutveckling AND bild AND läsförståelse AND literacy Inkludera: Doktorsavhandling	799	5	1
2016-04-12	EBSCO	Picture AND text AND relationship Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel	161	1	1
2016-05-10	EBSCO	Visual literacy AND teaching AND learning Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel	134	5	2

9.4 Bilaga A4

Datum	Databas	Sökord/Avgränsningar	Antal träffar	Urval 1	Urval 2
2016-04-26	Swepub	Läsförståelse Inkludera: Referegranskad Tidskriftsartikel	21	1	1
2016-04-26	EBSCO	Reading comprehension AND visual AND verbal Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel	41	4	1

9.5 Bilaga B1

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
År 2008 Göteborgs Universitet	SWEPUB Literacy Doktors- avhandling Antal träffar: 165	Björklund, E	”Att erövra litteracitet. Små barns kommunikativa möten med berättande bilder, text och tecken i förskolan”	Syftet är att erhålla kunskap om vilka redskap barn använder sig av för at erövra literacy redan i förskolan.	Genom en etnografisk och abduktiv studie.	Bilder skapar mening och läsande ses som både en ensam och en kollektiv handling.

9.6 Bilaga B2

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
2010 Volume 18 nummer 3. European Early Childhood Education Research Journal.	EBSCO Picture books AND mathematic Inkludera: Peerreviewed Tidskriftartikel Antal träffar: 43	Elia, I., van den Heuvel- Panhuizen, M. & Georgiu, A.	“The Role of Pictures in Picture Books on Children’s Cognitive Engagement with Mathematics”	Ta reda på styrkan i bilder- böcker och i samspel med text.	Barnens kognitiva processer undersöktes genom videoobservat ioner eller nedskrivna för hand och baserades på deras yttrande.	Barnen visade kognitiva engagemang genom generella och matematiska yttranden. Utan en lärare som ställer frågor är bilderböcker inte lika effektiva som förväntat.

9.7 Bilaga B3

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrite- rier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu- tsats
År 2010 volym 9, nummer 3 Journal of Social Science Education	SWEPUB Visual Literacy Inkludera: Referegranskad Tidskriftsartikel Antal träffar: 14	Erixon, P-O.	"From Texts to Pictures in Teaching Civics, Participant Observation in Mark's classroom"	Att undersöka vad som händer med lärande- aktiviteter i skolan när elektronik och bilder ersätter skrivna text.	Genom intervjuer och observation i en svensk skola.	Lärare har observerat att studenter har ökade problem med att dra nytta av skrivna text. Genom användning av elevers egna bilder och associationer minskar risken för kontroll av lärare och textböcker.

9.8 Bilaga B4

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit- erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/S- lutsats
2008, volym 33, nummer 3, sida 17-30. Australian Journal of Teacher Education	EBSCO Visual literacy AND read Inkludera: Tidskriftsartikel Peer-reviewed Antal träffar: 46	Fetherston, T.	"Visual culture in the classroom"	Artikeln belyser <i>literacy</i> , bilder och meningsfullhet i klassrummet.	Han har utgått från Foucaults ramverk och studerat och analyserat bild i kombination med text och intresse för skapande av mening.	Bilden bidrar till att skapa mening men är beroende av hur de läses. Han menar även att det finns olika nivåer av hur man läser bilder.

9.9 Bilaga B5

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
2009, årgång 5, nummer 8, sida 126-138 <i>KAPET</i> . Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift	SWEPUB Bildens betydelse Inkludera: Tidskriftsartikel Refereegranskad Antal träffar: 1	Grefbäck, A.	”Bildens betydelse vid läsning – En studie av barns läsförståelse och läsvanor i skolår 2.	Hon redovisar en studie som pekar på bildens betydelse vid läsning som stor på grund av att ögat drar sig till bilden omedvetet innan texten läses.	Hon har intervjuat elever i årskurs två genom berättelser med eller utan bild.	Bilder är av vikt men det krävs förståelse av innebörden.

9.10 Bilaga B6

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
2006 Umeå Universitet	Google Scholar Läs- och skrivutveckling AND bild AND läsförståelse AND literacy Doktors- avhandling Antal träffar: 799	Jonsson, C.	”Läsningen och skrivandets bilder – en analys av villkor och möjligheter för barns läs- och skrivutveckling ”	Undersöka bildens betydelse i läs- och skrivunder visning och lärarens roll för insikter.	En deduktiv studie där hon undersökt tidigare forskning angående bildens betydelse.	Bilder behandlas som en temporär funktion i skrivprocessen och den kan skapa bekymmer utan stöttning men kan även vara en resurs.

9.11 Bilaga B7

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
2012, Nummer. 51. Literacy Research and Instruction	EBSCO Picture AND text AND relationship Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel Antal träffar: 161	Martinez, M. & Harmon, J.M.	“Picture/Text Relationships: An Investigation of Literary Elements in Picturebooks”	Syftet är att lärare behöver lära sig om relationer mellan bild och text för stöttning av elever genom olika strategier.	Genom analysering av tidigare forskning har de fokuserat på olika böcker och vem de riktar sig till.	Resultatet berör utvecklingen av <i>literacy</i> i bilderböcker för både unga och äldre läsare.

9.12 Bilaga B8

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
År 2012, volym 66, nummer 3, The Reading Teacher	EBSCO Visual literacy AND teaching AND learning Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel Antal träffar: 134	Prior, L.A, Wilson, A. & Martinez, M.	“Visual Literacy as a Pathway to Character Understanding”	Få insikt i vilken visuell informatio n barn använder sig av för att förstå bilderböck er.	Observation av årskurs två i Texas.	Resultatet visar att det finns barn som inte hade förmågan att se visuella ledtrådar i bilder vilket pekar på lärarens betydande roll.

9.13 Bilaga B9

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
År 2013 Örebro Universitet	SWEPUB Literacy Inkludera: Peer-reviewed Doktors- avhandling Antal träffar: 165	Schmidt, C	”Att bli en sån som läser”	Kartlägga och belysa texter i ett vardags-nära samman- hang.	Observation av nio barn i årskurs tre- fem.	Resultatet visar att vid avkodning av en skrift som inte är intresseväckan de leder det till att den genuina glädjen som visats vid användning av digitala verktyg försvinner.

9.14 Bilaga B10

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskrit erier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slu tsats
År 2009, volym 53, nummer 3. Journal of Adolescent & Adult Literacy	EBSCO Visual literacy AND teaching AND learning Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel Antal träffar: 134	Seglem, R. & Witte, S.	”You Gotta See It To Believe It: Teaching Visual Literacy in the English Classroom”	Väcka medveten- het kring bilder- böckers visuella information för att öka studenters literacy- förmågor.	Artikeln undersöker och ger förslag på aktiviteter som ökar elevers literacy.	De pekar på vikten av att lära studenter kritiskt läsa alla texter då det i dagens upplysta samhälle är mer relevant än någonsin.

9.15 Bilaga B11

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskriterier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slutsats
2013 Acta Didactica Norge – tidsskrift för fagdidaktiskt forskning-og utvecklingsarb i Norge . - 1504- 9922. ; 7:1	SWEPUB Läsförståelse Inkludera: Refereegranskad Tidskriftsartikel Antal träffar: 21	Wennås Brante, E.	”Att orientera sig i text och bild. Skillnader mellan förmodad och faktisk läsning för läsare med dyslexi”	Läsning genom olika modaliteter och läs- förståelse av texter på olika nivåer.	Hon har genomfört intervjuer och behandlat analyser av ögon- rörelser vid läsning och läs- förståelse.	Resultatet visar att bilder betraktas slumpmässigt vilket leder till att information försvåras och bearbetande av text kan leda till problematik.

9.16 Bilaga B12

Publikations- år Utgivare	Databas Sökord Inklusions- och exklusionskriterier	Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat/Slutsats
År 2010, volym 33, nummer 2. Australian Journal of language and literacy	EBSCO Reading comprehension AND visual AND verbal Inkludera: Peer-reviewed Tidskriftsartikel Antal träffar: 41	Woolley, G.	”Developing reading comprehension: combining visual and verbal cognitive processes”	Undersöka hur visuella och verbala metoder i undervisning kan överbrygga kognitiva förmågor genom att utnyttja arbets- minnet mer effektivt.	Han diskuterar och utgår från andras studier som behandlar barn med goda avkodnings- förmågor men problem med läs- förståelse.	Resultatet visar att med ett väl koordinerat ramverk i läsning bidrar det till positiva literacy- moment när verbala och visuella strategier är iscensatta.

Sara Sörman

Stina Andersson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se